

O ČESKOU LITERATURU

Otázky ankety nesměřují k vnitřní zákonitosti literatury a dotýkají se jen její sociální funkce. (Tím nechci říci, že tato funkce není důležitá, máme-li však na mysli jen toto její poslání, stojíme vlastně *vně* literatury a naše měřítka nejsou odborná.)

Ze stanoviska vztahů k české skutečnosti můžeme současnou literaturu zhruba rozvrhnouti ve tři proudy: Na literaturu zachovávající status quo ante, na literaturu revoluční a na literaturu reformující či vychovávající. Pozornost ankety je zaostřena k produkci druhu druhého a třetího.

Literatura, jejíž vztahy ke skutečnosti a jejíž názorové zaměření jsem shrnul ve snahu výchovnou a reformní, má mnoho auktorů široké publicity a několik umělců. Ve svém průměru jsou díla této skupiny méně statečná než obdobné snahy společnosti, jež se s touto literaturou ztotožňuje. Literatura, kterou tu mám na mysli, chce sloužit, chápe věc doslova a zřídka se vůdčího postavení. Je náchylná k ústupkům, k oslavám, k tvorbě figurek a vybírá si skutečnosti, jež chce vyjádřit, tak, aby nenarazila, tak, aby se vlk nažral a koza zůstala celá. Je bez útočnosti. Ale její čtenáři mají zuby na něco jiného a představují si věc jinak. Velmi rozhodně si přejí, aby jejich literatura stála v čele, aby soudila, aby domyslnila problémy, jež se žijí, aby z mnohotné skutečnosti zvolila a zobrazila tu, jež podle jejich mínění znamená aktivum a je schopna vývoje. Tito čtenáři si krátce žádají, aby jejich auktoři prolili aspoň na papíře za svou věc náprstek krve. Zdá se mi, že ze svého hlediska mají pravdu a že je jim jejich literatura mnoho dlužna.

Takzvaná literatura revoluční plní poslání měnit dané skutečnosti stejně mdle. V tomto proudu je nutno rozeznávat dvojitý směr: skupinu básníků s teoretiky a vulgármarxisty.

Politici lidé nedovedli včlenit básníky do své koncepce a básníci sami se zařadili jen heslovitě. Jejich odborné zaujetí vniká jako klín mezi básnickou praxi a potřeby třídy, za níž teoreticky stojí. Neshledávám v počínání těchto auktorů nic maloměstáckého a nemyslím, že předbíhající dnešek se zpro-
nevěřují revoluční myšlence. Jsou bez přímého vlivu, ale svou politickou příslušností, svým dílem a svou kritikou opravují mnohé chyby skupiny druhé, to jest vulgármarxistů. Díváme-li se na takzvanou literaturu revoluční jako na dvoj-
značný proud, v němž se vyslovují současně obě stanoviska, můžeme sdílet jistotu, že situace na tomto úseku není zoufalá.

Politikové — jak se mi zdá — konzumují spíše auktory než literaturu. Ale i to je vztah. Možná, že je postupující reakce znovu se spisovateli sblíží, ale nemyslím, že se literatura stane koníčkem jejich.

Vliv literátů v mimoliterárním světě? Není literatura dost široká oblast? Přál bych si spíše, aby rozhodovali o svých uměleckých věcech a měli autoritu zakřiknout úřady, jejichž rozhodnutí působí jen umělecké škody.